

Štvrtým titulom DVD edície slovenských filmov je protivojnová snímka Štyridsaťštyri

Štvrtým filmom DVD edície Slovenský film 40. a 50. rokov, ktorú na tohtoročnú jeseň pripravili Slovenský filmový ústav (SFÚ) a vydavateľstvo Petit Press, je dramatický príbeh o vzbure vojakov *Štyridsaťštyri* režiséra Paľa Bielika. Snímka, ktorá je otvorenou obžalobou nezmyselnosti vojen a vyjadrením odporu voči vojnovému násiliu, vyjde v piatok 21. októbra 2011.

Film *Štyridsaťštyri* rozpráva dramatický príbeh o vzbure slovenských vojakov proti dôstojníkom rakúsko-uhorskej armády 71. trenčianskeho pešieho pluku v srbskom meste Kragujevac počas prvej svetovej vojny. Námet na jeho vznik sa zrodil v hlave Paľa Bielika podľa vlastných slov náhodne, a to po prečítaní článku o vzbure 71. trenčianskeho pešieho pluku rakúsko-uhorskej armády, ktorá vypukla v roku 1918 v Kragujevaci. Táto téma ho zaujala natoľko, že sa jej niekoľko rokov venoval, vyhľadával rôzne články v archívoch, doklady, súdne spisy, hovoril s priamymi účastníkmi vzbury a dokonca navštívil jej dejisko. Na základe získaných informácií potom Bielik napísal filmovú poviedku. V roku 1955 s ňou vyhral prvú cenu v literárnej súťaži Zväzu slovenských spisovateľov.

O filme *Štyridsaťštyri* sa v období jeho príprav uvažovalo aj ako o juhoslovansko-československej koprodukcii, no k spolupráci napokon nedošlo a film sa realizoval iba v slovenskej produkcii. Nakrúcal sa šesť mesiacov, väčšina exteriérov vznikla na Záhorí (Stupava, Svätý Jur, Častá, Pezinok), v okolí Bratislavy, ale aj v Petržalke, v Slávičom údolí a vo Vydrici. Do hlavných postáv filmu obsadil Bielik mladých začínajúcich hercov – zvolenského herca Juraja Sarvaša a nitrianskeho herca Dušana Blaškoviča, pre ktorých bola táto skúsenosť prvou hereckou príležitosťou vo filme. Ešte aj dnes si herec, scenárista a režisér Juraj Sarvaš detailne spomína na chvíle, ako ho Paľo Bielik objavil pre film. Hovorí: „V tej dobe bolo túžbou každého herca hrať vo filme. Ja som čítal filmovú poviedku *Štyridsaťštyri* v časopise *Film a divadlo*. Bielik ju podpísal ako *Bukva*. Tá poviedka sa mi veľmi páčila. Bola dramatická a navyše s pravdivým príbehom. Vtedy som bol rok po škole, hral som v krajevom divadle vo Zvolene. A zrazu mi pošlú scenár! Mal som si naštudovať niektoré scény a na druhý deň som mal prísť robiť skúšky do Bratislavy. Scenár som si prečítal celý, aby som vedel, o čo ide, a vo vlaku som sa spamäti naučil scény, ktoré som mal zahrať pred kamerou. Skúšali sme celý deň, ja som vlastne stál pred kamerou prvý raz.“ Výber mladého neznámeho herca do jednej z hlavných postáv Bielik podľa Sarvašových slov zdôvodnil jednoznačne: „Povedal mi, že potreboval hlavného hrdinu neostrieľaného, jednoduchého. Robil skúšky, hľadal. A vybral si mňa.“

Bielikov film *Štyridsaťštyri* je dodnes otvorenou obžalobou nezmyselnosti vojen a vyjadrením spontánneho odporu voči vojnovému násiliu. Je v ňom nielen príbeh vojakov, presvedčivé sú aj masové vojenské scény, ktoré sa nakrúcali v spolupráci s československou armádou. „Bojové scény boli veľmi náročné. Udiali sa tam aj veľmi nebezpečné príhody,“ spomína si Sarvaš. Napriek tomu je za túto svoju prvú filmovú skúsenosť vďačný. „Bolo zaujímavé hrať hrdinu, typ človeka, ktorý sa vzbúril.“ Tá postava bola pre Sarvaša zaujímavá aj tým, že „bola skutočná. Ten človek existoval a to bola veľká

motivácia.“ U divákov i filmovej kritiky mal film veľký úspech. V roku 1958 získal Paľo Bielik za námet, scenár a réžiu Štátnu cenu Klementa Gottwalda a na MFF v Karlových Varoch bol film ocenený Osobitným čestným uznaním a Cenou FIPRESCI.

informácie sú spracované z časopisu, ktorý je súčasťou vydania DVD

ŠTYRIDAŤŠTYRI (1957)

Réžia: Paľo Bielik • Námet a scenár: Paľo Bielik • Kamera: František Lukeš • Hudba: Milan Novák • Strih: Jan Chaloupek • Zvuk: Jaroslav Plavec • Architekt: Ivan Vaníček, Rudolf Kováč • Kostýmy: Irena Schanerová • Vedúci výroby: Vladimír Zimmer • Hrajú: Juraj Sarvaš, Dušan Blaškovič, Ivan Mistrík, Július Vašek, Ctibor Filčík, Andrej Chmelko, Jozef Čierny, Jozef Cút, Anton Michalička, Imrich Strelka, Vladimír Kostovič, Juraj Šebok, Milan Hrabinský, František Hrabovský, Viliam Polónyi, Štefan Figura, Jozef Hanúsek, František Habara, Ján Kákoni, Ernest Pauš, Ľudovít Reiter, Juraj Paška, Viliam Záborský, Samuel Adamčík a ďalší. • Minutáž: 102 min. • Distribučná premiéra: 9. 1. 1958

DVD edícia Slovenský film 40. a 50. rokov obsahuje desať významných titulov z obdobia dvoch spomínaných desaťročí, tri z nich sú snímky Paľa Bielika, najvýraznejšieho tvorcu tohto obdobia. Desiatku tvoria tituly *Kapitán Dabač* Paľa Bielika, *Šťastie príde v nedeľu* Jána Lacka, *Rodná zem* Jozefa Macha, *Štyridsaťštyri* Paľa Bielika, *Štvorylka* Jozefa Medveďa, *Varuj...!* Martina Friča, *Vlčie diery* Paľa Bielika, *Katka* Jána Kadára, *Čert nespí* Petra Solana a Františka Žáčka a *Dáždnik svätého Petra* Vladislava Pavloviča a Frigyesa Bána. Všetkých desať DVD nosičov vyjde s rovnakým obsahom ako po minulé roky, okrem filmov sú na nich aj bonusy, medzi nimi informácie o filme, ohlasy z tlače, profily tvorcov a fotogaléria. Titulky a menu majú DVD slovenské a anglické a ku každému filmu je ako predfilm pripojený jeden dobový *Týždeň vo filme*. Osem filmov z edície je aj s komentárom pre nevidiacich (*Kapitán Dabač*, *Šťastie príde v nedeľu*, *Rodná zem*, *Štvorylka*, *Varuj...!*, *Vlčie diery*, *Čert nespí* a *Dáždnik svätého Petra*). Ako súčasť s každým DVD vyjde časopis, ktorý prostredníctvom rozhovorov a profilov tvorcov, štúdií k filmom či výňatkov z dobovej tlače ilustruje dobu vzniku týchto diel aj ich prijatie divákmi a kritikou. Jednotlivé filmy vychádzajú v týždenných intervaloch od piatka 30. septembra do 2. decembra 2011 a zakúpiť si ich bude možné v novinových stánkoch, priamo vo vydavateľstve Petit Press, v predajni KLAPKA.SK na Grösslingovej ul. 43 a na www.petitshop.sme.sk alebo www.klapka.sk.

Viac informácií o DVD edícii Slovenský film 40. a 50. rokov a jej jednotlivých tituloch nájdete na www.sfu.sk.